

УДК 657.1:[338.3:66]

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ПОБУТОВОЇ ХІМІЇ

Сафарова А.Т., Корольчук І.Р.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У статті розглянуто мету та завдання аналізу виробництва та реалізації продукції. Було проведено аналіз динаміки виробництва та реалізації продукції підприємства побутової хімії. Досліджено асортимент продукції, її кількість та обсяг виробництва. Проаналізовано структуру виробленої та реалізованої продукції на підприємстві побутової хімії.

Ключові слова: готова продукція, аналіз, побутова хімія, виробництво, реалізація.

Постановка проблеми. Підвищена конкуренція на ринках збуту продукції побутової хімії призводить до орієнтації підприємств виробників не на виробничу програму, а на можливості реалізації готової продукції. Підприємства намагаються виготовляти продукцію в тому обсязі, який вони зможуть реалізувати.

Головним завданням підприємств побутової хімії є найбільш повне забезпечення споживчого попиту високоякісною продукцією. Темпи зростання обсягу виробництва продукції, підвищення її якості безпосередньо впливають на рівень витрат, прибутку та рентабельності підприємства. Саме тому аналіз роботи підприємств побутової хімії щодо обсягів виробництва та реалізації продукції є актуальним для сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження аналізу виробництва та реалізації продукції підприємств проводили вітчизняні і зарубіжні вчені. Науково обґрунтовані рекомендації щодо оцінки показників випуску продукції та її реалізації розглядали у своїх працях М. С. Абрютіна, В. І. Ганін, Б. С. Грабовецький, Є. П. Гнатенко, В. М. Івахненко, Г. І. Кіндрацька, В. О. Литвиненко, І. Ф. Прокопенко, Г. В. Савицька, М. Г. Чумаченко. Однак, питання визначення підходів до аналізу виробництва та реалізації продукції підприємств побутової хімії залишаються відкритими та потребують додаткового дослідження.

Мета статті. Метою даної статті є аналіз виробництва та реалізації готової продукції на прикладі підприємства побутової хімії.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах господарювання підприємствам надано повну самостійність щодо виробництва та реалізації продукції, а саме планування та організація технологічного процесу, обсягів виробництва, структури продукції, напрямів реалізації тощо. Правильно обрана стратегія виробництва та відповідні обсяги випуску продукції забезпечують бажаний обсяг реалізації та позитивний фінансовий результат [1].

Метою аналізу виробництва та реалізації продукції є знаходження шляхів збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції порівняно з конкурентами, розширення частки ринку при максимальному використанні виробничих потужностей і, як результат, – збільшення прибутку підприємства.

Основне завдання аналізу виробництва та реалізації продукції – аналіз конкурентних позицій підприємства та його здатності до швидкого

маневрування ресурсами при зміні кон'юнктури ринку. Його реалізація можлива шляхом вирішення окремих аналітичних завдань:

- оцінки якості планування виробництва, напруженості та обґрунтованості планів діяльності;
- аналізу динаміки виробництва та реалізації продукції;
- визначення основних факторів, що вплинули на загальні обсяги виробництва протягом останніх років і зокрема у звітному періоді.
- дослідження асортиментно-структурного розрізу виробленої продукції;
- визначення впливу зміни готової продукції на обсяг реалізації;
- аналізу структури реалізованої готової продукції.

Об'єктами аналізу є обсяг виробництва та реалізації продукції; якість продукції; асортимент і структура продукції [1].

Джерелами інформації, що використовуються при проведенні аналізу виробництва та реалізації продукції є:

- первинні документи, а саме акт приймання, відомість випуску готової продукції, накладна на здачу готової продукції на склад, прибутково-видаткова накладна, приймально-здавальні документи, рахунок-фактура, свідоцтво про якість товару, сертифікат відповідності державній системі сертифікації, товарно-транспортна накладна;
- дані рахунків бухгалтерського обліку: 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», «Розрахунки з покупцями та замовниками», 90 «Собівартість реалізації» та інші;
- фінансова звітність, а саме Баланс (Звіт про фінансовий стан) – форма № 1, Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) – форма № 2, Примітки до річної фінансової звітності – форма № 5;
- статистична звітність: Структурне обстеження підприємства – форма № 1-підприємство (коротка) (річна), Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції – форма № 1П-НПП (річна), Терміновий звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами – форма № 1-П (місячна);
- інші джерела: рапорти про випуск продукції, здачу готової продукції, дані про простої обладнання, журнал техніко-економічних показників роботи цеху, робочі наряди, дані про якість продукції, результати попередніх аналітичних досліджень [3; 4].

Товариство з обмеженою відповідальністю «Київський експериментальний завод побутової

хімії» (ТОВ «КЕЗПХ») було створено як виробнича база науково-дослідного і проектного інституту хімічної промисловості. Основним видом економічної діяльності товариства є виробництво мила та мийних засобів, засобів для чищення та полірування.

Проведення економічного аналізу розпочнемо з оцінки динаміки обсягу виробленої та реалізованої продукції підприємства, дані для якого наведені в таблиці 1.

За даними таблиці 1 обсяг виробленої та реалізованої продукції щороку помітно зростає. Так, обсяг виробленої продукції у 2015 році порівняно з 2014 роком збільшився на 27597 тис. грн., а у 2016 році – на 15651 тис. грн. у порівнянні з 2015 роком. Обсяг реалізованої продукції у 2015 році порівняно з 2014 роком зріс на 26055 тис. грн., а у 2016 році порівняно з попереднім роком спостерігається його збільшення на 16611 тис. грн.

Темп зростання обсягу виробленої продукції становить 167,64% у 2015 році, порівняно з 2014 роком, а у 2016 році в порівнянні з 2015 роком він становить 35,52%. Причиною зниження темпу зростання може бути невикористання усіх виробничих потужностей підприємства.

Щодо обсягу реалізованої продукції, то слід відмітити, що він суттєво зріс в 2015 році, порівняно з 2014 роком, оскільки темп зростання становить 150,64%, що є причиною збільшення обсягів виробництва продукції в цьому році. У 2016 році в порівнянні з 2015 роком зростання було не таке істотне – 38,28%. Це може бути зумовлено наявністю залишків нереалізованої продукції чи дебіторської заборгованості.

Середньорічний темп приросту обсягів виробництва складає 77,17%, а реалізації – 75,98%. Це свідчить про зростання залишків нереалізованої продукції на складах підприємства.

Одним з важливих напрямів аналізу обсягу виробництва продукції є вивчення його в асортиментно-структурному розрізі. Асортимент є однією з умов досягнення запланованого обсягу реалізації. Під асортиментом розуміють перелік найменувань продукції із зазначенням обсягу її виробництва за кожним видом.

Асортимент продукції, її кількість та обсяг виробництва наведено в таблиці 2.

Виходячи з даних таблиці 2 бачимо, що найбільшу частку продукції становлять піні засоби (38,35%) в 2015 році і чистильні засоби (36,82%) – у 2016 році. Найменшу частку займає промислова хімія (2,11%) у 2015 році, а в 2016 році – сіль (1,43%), яку в минулому році не виготовляли.

Пінні засоби зменшилися на 7,04 відсоткові пункти у 2016 році. Засоби для миття посуду займали 11,50% і 8,08% від усієї продукції у 2015 році та у 2016 році відповідно. Частка промислової хімії зменшилася на 0,56 відсоткові пункти в порівнянні з минулим роком. Частка засобів для скла зросла на 5,59 відсоткові пункти і становить 14,29%. Частка чистильних засобів та засобів для прання також зросла на 0,19 і 3,80 відсоткові пункти відповідно.

На збільшення чи зменшення тієї чи іншої продукції можуть впливати потреби споживачів, зміна обсягів постачання сировини, організація та технологія виробництва.

Для того, щоб визначити вплив зміни готової

Таблиця 1

Динаміка обсягу виробленої та реалізованої продукції ТОВ «КЕЗПХ» за 2014-2016 роки

Показники	Роки			В середньому за аналізований період
	2014 рік	2015 рік	2016 рік	
Обсяг виробленої продукції (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн.	16462	44059	59710	40077,00
Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ і акцизного збору), тис. грн.	17296	43351	59962	40203,00
Зміна обсягів до попереднього року, тис. грн.: - обсягу виробленої продукції	×	27597	15651	21624,00
- обсягу реалізованої продукції	×	26055	16611	21333,00
Річний темп зростання до попереднього року: - обсягу виробленої продукції, %	100	167,64	35,52	77,17
- обсягу реалізованої продукції, %	100	150,64	38,32	75,98

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 2

Видова структура продукції ТОВ «КЕЗПХ»

Вид продукції	Кількість виробленої продукції, шт.		Обсяг виробленої продукції, тис. грн.		Структура продукції, %		Структурні зрушення, %
	2015 рік	2016 рік	2015 рік	2016 рік	2015 рік	2016 рік	
Пінні засоби	772671	2348478	16896,15	18691,8	38,35	31,30	-7,04
Засоби для миття посуду	647406	615879	5064,95	4821,85	11,50	8,08	-3,42
Промислова хімія	19303	21407	928,35	925,65	2,11	1,55	-0,56
Засоби для скла	559372	712346,5	3831,35	8533	8,70	14,29	5,59
Чистильні засоби	1880181	2484598,5	16138,6	21987,7	36,63	36,82	0,19
Засоби для прання	80946	199443,5	1199,2	3893,15	2,72	6,52	3,80
Сіль	0	278548	0	856,8	0,00	1,43	1,43
Разом	3959879	6660701	44058,6	59709,95	100,00	100,00	0,00

Джерело: розроблено авторами

продукції на обсяг реалізації продукції складемо таблицю 3.

Залишок готової продукції на початок року зменшився у 2015 році на 839 тис. грн., а у 2016 році – на 131 тис. грн., порівняно з 2014 роком. Випуск готової продукції та обсяг її реалізації щороку збільшувалися. Залишок готової продукції на кінець року у 2015 році збільшився на 703 тис. грн., а у 2016 – на 451 тис. грн. в порівнянні з 2014 роком.

У 2015 році за рахунок зменшення залишків на початок та кінець року і збільшення випуску товарної продукції обсяг реалізації готової продукції збільшився на 26 055 тис. грн. порівняно з 2014 роком. Аналогічно збільшення обсягів готової продукції відбулося в 2016 році порівняно з 2014 роком на 42666 тис. грн. А у 2016 році в порівнянні з 2015 роком обсяг реалізованої продукції зріс за рахунок зростання залишків на початок та кінець року, а також випуску товарної продукції.

Отже, зростання виробництва продукції побутової хімії та обсягу її реалізації свідчить про нарощення економічного та виробничого потенціалу підприємства, а також розширення обсягів його діяльності в цілому.

Проведемо аналіз вартості реалізованої продукції ТОВ «КЕЗПХ» за 2014-2016 роки. Для прикладу використаємо дані про суми продажу продукції за один місяць 2014-2016 років, що наведені в бухгалтерській довідці.

Аналізуючи дані бухгалтерської довідки, зазначимо, що сума продажу готової продукції за жовтень місяць протягом аналізованих років помітно щороку зростала. Так, у 2016 році ТОВ «КЕЗПХ» реалізувало свою продукцію на суму 10322912,70 грн., що на 2081231,01 грн. більше, ніж у попередньому році та на 7619068,19 грн. – ніж, у 2014 році. Це свідчить про те, що дане підприємство активно здійснює свою діяльність та розвивається на ринку продажів.

Щодо структури реалізованої готової продукції, то вона склада-

ється з РЛ побутової хімії, побутової хімії, промислової хімії, а у 2016 році з'явилася ще й сіль.

РЛ побутова хімія – це продукція, яка виготовляється та реалізовується конкретно на замовлення того чи іншого підприємства. У 2014 році ТОВ «КЕЗПХ» продавало свою продукцію магазину «Ашан» на суму 114913,15 грн, магазину «Караван» – 27629,28 грн. та ТОВ «А-СЕПТ» – 37072,80 грн., в наступних роках ТОВ «КЕЗПХ» не співпрацювало з цим підприємством.

У жовтні 2015 році ТОВ «КЕЗПХ» реалізувало свою продукцію суто на замовлення ма-

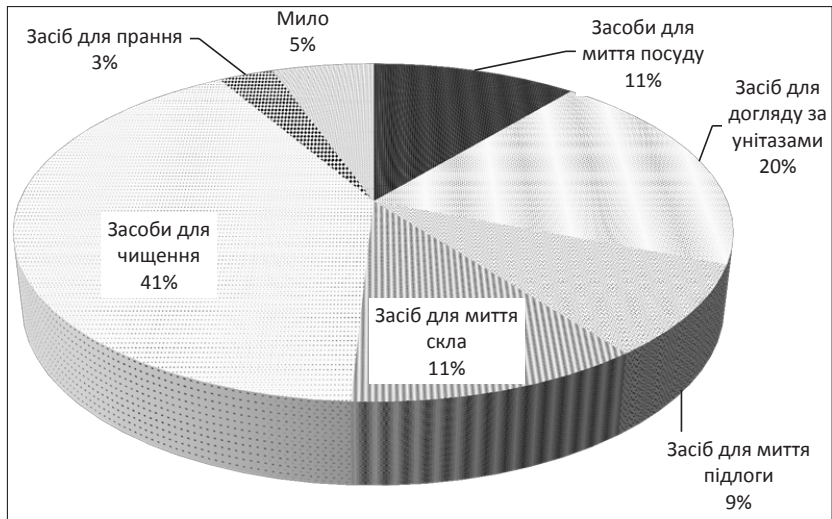

Рис. 1. Структура продукції «Чистюня» ТОВ «КЕЗПХ» за 2016 рік

Джерело: розроблено авторами

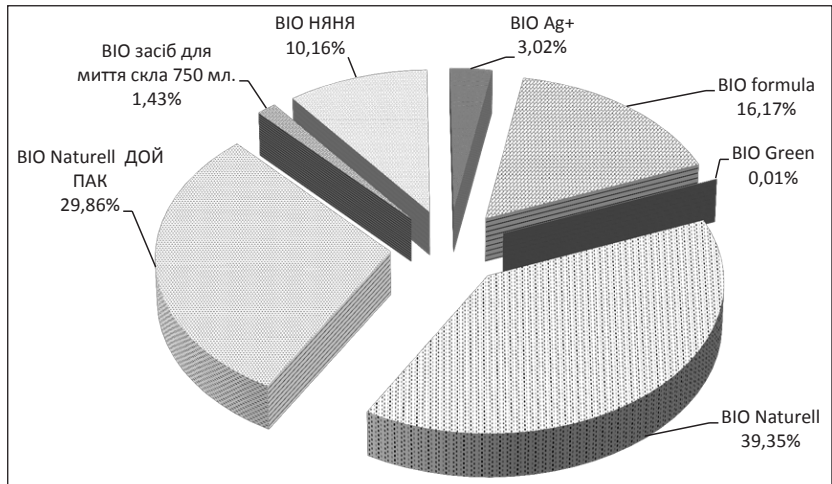

Рис. 2. Структура продукції «БІО» ТОВ «КЕЗПХ» за жовтень 2016 року

Джерело: розроблено авторами

Таблиця 3

Дані для аналізу зміни обсягу реалізації продукції підприємства за 2014-2016 роки

Показники	2014 рік	2015 рік	2016 рік	Відхилення (+,-)					
				2015 / 2014	2016 / 2014	2016 / 2015	2016 / 2014	2016 / 2014	2016 / 2014
1. Залишок готової продукції (товарів) на початок року	1222	383	1091	31,34	-839	284,86	708	89,28	-131
2. Випуск товарної продукції (надійшло товарів) за рік	16462	44059	59710	267,64	27597	135,52	15651	362,71	43248
3. Обсяг реалізації продукції	17296	43351	59962	250,64	26055	138,32	16611	346,68	42666
4. Залишок готової продукції (товарів) на кінець року	388	1091	839	281,19	703	76,90	-252	216,24	451

Джерело: розроблено авторами

газину «Ашан» на суму 163693,44 грн., що на 48780,29 грн. більше, аніж в попередньому році. У 2016 році до покупців, які замовляли продукцію ТОВ «КЕЗПХ» додалися ще ТОВ «СЕРВІС ПРО» – 86123,52 грн. та ТОВ «Хеликс Фемели» – 424578,60 грн.

Структура побутової хімії складається з продукції під назвою «Чистюня» та «ВІО». Продукцію, яку включала в себе «Чистюня» в 2016 році наведено на рисунку 1.

З рисунка 1 видно, що найбільшу частку продукції «Чистюня» займають засоби для чищення (41%), а найменшу – засоби для прання (3%).

Аналізуючи дані, що наведені в бухгалтерській довідці зазначимо, що вартість засобів для миття посуду становить 420284,91 грн., що на 272650,25 грн. менше, ніж у попередньому році та на 280887,04 грн. більше, ніж у 2014 році.

Засобів для догляду за унітазами у жовтні 2016 році ТОВ «КЕЗПХ» було реалізовано на суму 760015,77 грн., що на 64798,31 грн. та 2959,43 грн. менше, ніж у попередньому році та у 2014 році відповідно.

Засобів для миття скла ТОВ «КЕЗПХ» у 2015 році реалізувало на 150800,52 грн. більше, ніж у 2016 році та на 266946,08 грн., аніж у 2014 році. А мило у 2015 році реалізували на суму 327976,02 грн., що на 119990,61 грн. більше, ніж у 2016 році. У 2014 році реалізації мила на підприємстві не спостерігається.

Сума, на яку ТОВ «КЕЗПХ» реалізувало засоби для миття підлоги, чищення та прання щороку мала тенденцію до зростання.

Продукцію, яка реалізується на підприємстві під загальною назвою «ВІО» відображено на рисунку 2.

Як видно з рисунка 2, найбільшу частку цієї продукції займає ВІО Naturell (39,35%), а найменшу ВІО Green (0,01%).

Продукцію ВІО Green та ВІО Naturell ТОВ «КЕЗПХ» почало виробляти та реалізувати тільки у 2015 році. У 2016 році обсяги реалізації продукції ВІО Naturell зменшилися. Так, у жовтні 2016 року підприємство реалізувало рідкого мила на 662410,55 грн. та шампуню для волосся на 889995,57 грн., менше, аніж у 2015 році.

Продукцію ВІО formula та ВІО НЯНЯ ТОВ «КЕЗПХ» реалізувало у більших обсягах у 2016 році, аніж це було у 2015 році. А продукцію ВІО засіб для миття скла 750 мл. підприємство реалізувало у 2016 році на 105 927,83 грн. менше, ніж у 2015 році.

Продукцію ВІО Naturell ДОЙ ПАК ТОВ «КЕЗПХ» почало реалізувати у 2016 році. Обсяг реалізації покупцям становив 1586865,97 грн.

ВІО Ag+ підприємство реалізувало у жовтні 2015 року на суму 102 147,11 грн., що на 70 676,51 грн. більше, ніж у попередньому році та на 58 346,94 грн. менше, ніж у 2016 році.

Що стосується промислової хімії, то вона складається з продукції торгової марки «Чистюня» та продукції для автомобілів. Обсяги реалізації торгової марки «Чистюня» протягом років, що аналізується зростали, а обсяги продукції для автомобілів – зменшилися у 2016 році, порівняно з попереднім, окрім продукції, що випускається у 5 літрових каністрах.

У 2016 році ТОВ «КЕЗПХ» почало реалізувати морську сіль. Обсяг її реалізації становив 446129,93 грн.

Виходячи з наведених вище даних, можна зробити висновок, що ТОВ «КЕЗПХ» протягом років, що аналізуються, нарощує обсяги реалізації своєї продукції досить непоганими темпами. Особливе зростання спостерігається у 2015 році порівняно з попереднім.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз виробництва та реалізації готової продукції ТОВ «КЕЗПХ» показав, що підприємство досить активно здійснює свою діяльність протягом років, що аналізуються, оскільки спостерігається збільшення даної продукції на ринках збуту, що, в свою чергу, збільшує кількість покупців. Зростання обсягів реалізації, в даному випадку, може бути спричинене досить невисокою ціною, але при цьому хорошій якості продукції.

Проведений аналіз обсягів виробництва та реалізації готової продукції на підприємстві відіграє важливу роль в його діяльності. Оскільки, за допомогою аналізу досягається високий рівень управління підприємством та планування його розвитку в складних умовах конкурентного ринку.

Список літератури:

1. Аналіз виробництва та реалізації продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ekonomikam.com/ecfins-1508-1.html>.
2. Гнатенко Є. П. Аналіз збалансованості обсягів виробництва та реалізації продукції на підприємстві / Є. П. Гнатенко // Ефективна економіка. – 2013. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2310>.
3. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
4. Прокопенко І. Ф., Ганін В. І. Методика і методологія економічного аналізу: навчальний посібник / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганін. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с.

Сафарова А.Т., Корольчук И.Р.

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

АНАЛИТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОИЗВОДСТВА И РЕАЛИЗАЦИИ ГОТОВОЙ ПРОДУКЦИИ НА ПРИМЕРЕ ПРЕДПРИЯТИЯ БЫТОВОЙ ХИМИИ

Аннотация

В статье рассмотрены цели и задачи анализа производства и реализации продукции. Был проведен анализ динамики производства и реализации продукции предприятия бытовой химии. Исследовано ассортимент продукции, ее количество и объем производства. Проанализирована структура произведенной и реализованной продукции на предприятии бытовой химии.

Ключевые слова: готовая продукция, анализ, бытовая химия, производство, реализация.

Safarova A.T., Korolchuk I.R.

Lesya Ukrainka Eastern European National University

AN ANALYTICAL STUDY OF PRODUCTION AND SALES OF FINISHED GOODS ON AN EXAMPLE OF A HOUSEHOLD CHEMICAL COMPANY

Summary

The article considers the purpose and tasks of the analysis of production and sales of products. An analysis of the dynamics of production and sales of household chemical products was conducted. The assortment of production, its quantity and volume of production are investigated. Analyzed the structure of produced and sold goods at the household chemistry enterprise.

Keywords: finished goods, analysis, household chemistry, production, realization.